

Walrus

Odobenus rosmarus

De walrus is na de zeeolifanten *Mirounga spec.* het grootste vinvoetige zoogdier. Mannetjes worden tot 300 cm lang en 900 kg zwaar, vrouwtjes tot respectievelijk 270 cm en 600 kg. De kaneelbruine huid is bedekt met ruwe haren, de snor bestaat uit stijve korte haren. Kenmerkend zijn de slagtanden, die het hele leven blijven groeien, maar door slijtage na hun twintigste levensjaar korter worden. Bij mannetjes worden de slagtanden wel 100 cm lang, bij vrouwtjes 60 cm. Er zijn twee ondersoorten: de Atlantische walrus *Odobenus rosmarus rosmarus* en de Pacifische walrus *O. r. divergens* (DE JONG ET AL. 1997G).

Deze walrus werd in januari 1998 aangetroffen op Ameland en werd nadien nog op meerdere plaatsen langs de Duitse, Deense, Zweedse en Noorse kust gezien.

Foto: Rommert Cazemier.

This walrus was first seen on the Dutch Wadden Sea island Ameland in January 1998 and afterwards on several other locations along the German, Danish, Swedish and Norwegian coast.

Leefgebied

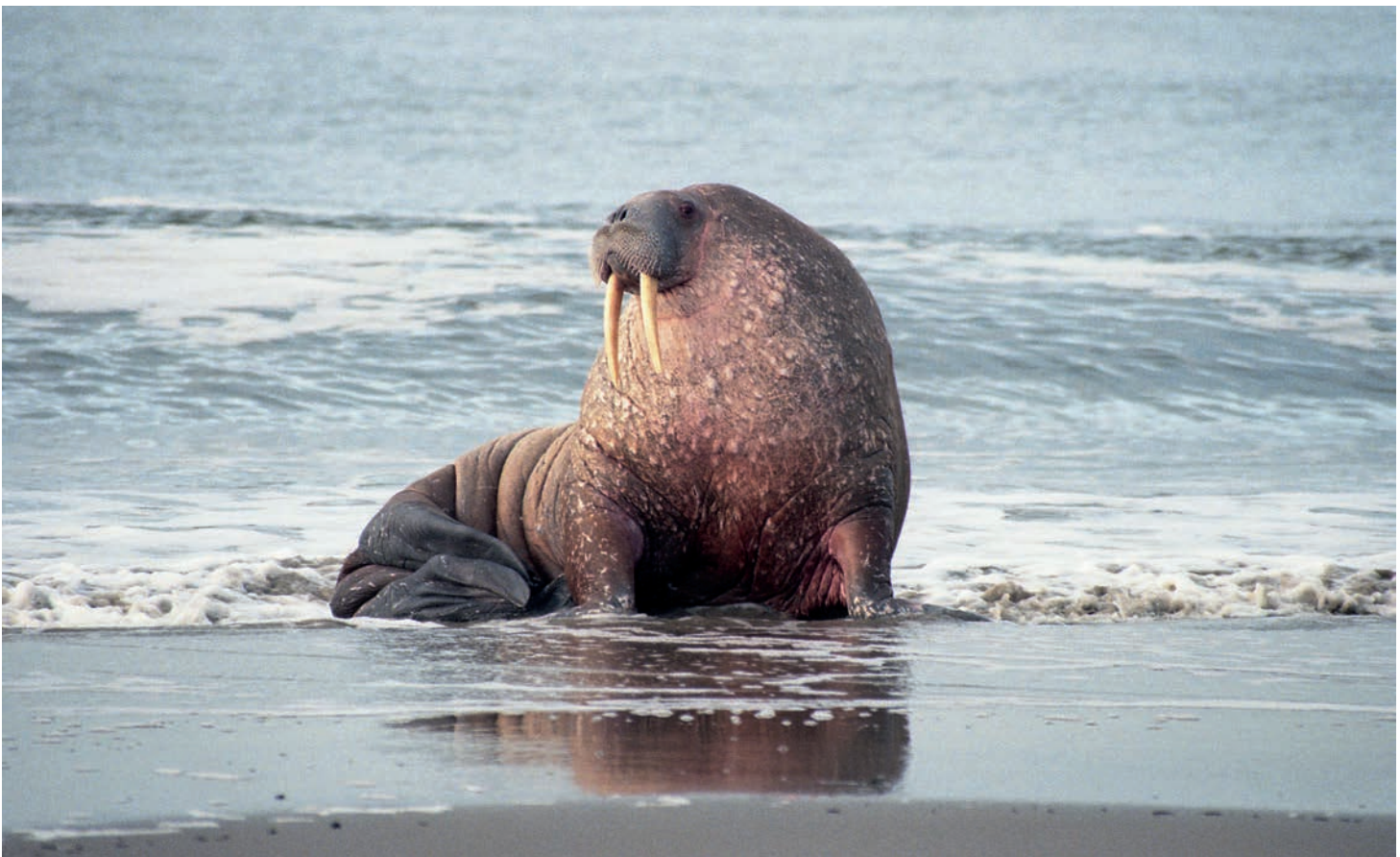
Walrussen rusten in de winter op het pakijns en in de zomer op stranden en rotskusten. Kolonies kunnen in beide seizoenen erg groot worden en de dieren liggen dan zeer dicht op elkaar (BORN 1992). Buiten de paartijd, die in februari-maart valt, leven de geslachten en verschillende leeftijdsclassen gescheiden.

Voedsel

Het dieet bestaat voor circa 95% uit schelpdieren en verder uit andere bodembewonende ongewervelden, waaronder wormen, slakken en garnalen, en bodemvissen. Ook maakt de walrus jacht op jonge ringelrobber (DE JONG ET AL. 1997G).

Areaal

De Atlantische walrus komt voor van Oost-Canada tot West-Groenland en van Oost-Groenland via Spitsbergen tot het noorden van Rusland. Genetisch onderzoek toonde aan dat de drie subpopulaties in respectievelijk Oost-Groenland, Spitsbergen/Frans Jozefland, en Kara Zee/zuidelijke Barentszee/Nova Zembla, verschillen van die in West-Groenland/Oost-Canada (BORN ET AL. 2001). Uit recent telemetrisch en genetisch onderzoek aan een walrus die gezenderd was op de Faeröer wordt geconcludeerd dat dit dier hoogst waarschijnlijk tot de subpopulatie van Spitsbergen/Frans Jozefland behoort (BORN ET AL. 2014). Dit zou erop duiden dat de dwaalgasten die incidenteel langs de kusten van Denemarken, Duitsland, Nederland en de Britse Eilanden voorkomen, vermoedelijk uit dit gebied stammen.

Voorkomen in Nederland

Prehistorie

In de zuidelijke Noordzee zijn vele fossielen van walrussen opgevist. Enkele daarvan bleken ongeveer 50.000 jaar oud te zijn (MOL ET AL. 2008, POST 2005). Er zijn geen walrusresten uit de Noordzee bekend van na de ijstijden.

Historische gegevens tot 1970

Albrecht Dürer tekende in 1521 de kop van een walrus tijdens een bezoek aan de Nederlandse kust. Hij schreef erbij dat het dier in de 'Nederlandse zee' was gevangen (DÜRER 1993). De tweede melding van een levende walrus kwam van Houuttuyn (1761) die verslag doet van een in de Zuiderzee gevangen jonge walrus. Hoewel het verschil in datum van publicatie groot is, ging het vermoedelijk om dezelfde walrus die Pasteur (1793) beschreef: 'enige jaren geleden een jonge walrus gevangen in de Zuiderzee'. In de eerste helft van de twintigste eeuw werd eenmaal een levende walrus in Nederlandse kustwateren gezien: in 1926 (VAN DEINSE 1964A).

Periode 1970-1988

Uit deze periode zijn drie waarnemingen bekend: 1976, 1981 en 1982. Al deze dieren leken in goede gezondheid en

Datum	Locatie	Geslacht	Lengte	Bron
11 november 1926	Nieuwe Diep, Den Helder	♂	332 cm	Redeke 1927
23 november 1976	Oudeschild, Texel	-	-	Van Bree 1977
27 maart 1981	Terschelling-Ameland	♂	-	Reijnders 1982
20 maart 1982	't Horntje, Texel	♂?	-	Cadée et al. 1982
21 januari 1998	Ameland	♂	-	't Hart & Van Bree 1998

werden bij herhaling waargenomen. De walrus uit 1976 werd eerst gezien op Texel, daarna in de Oosterschelde en Westerschelde, in België, en ten slotte weer op Texel. Van de walrus uit 1981 is bekend dat het een gezond dier was dat op zwerftocht vanuit de Nederlandse Waddenzee langs de kusten van Duitsland en Denemarken naar het noorden trok (T HART & VAN BREE 1998, REIJNDERS 1982).

Periode 1989-2012

In januari 1998 werd een walrusmannetje aangetroffen op het strand van Ameland. Dit dier werd nadien nog op meerdere plaatsen langs de Duitse, Deense, Zweedse en Noorse kust gezien en was blijkbaar net als die uit 1981 weer op weg naar noordelijker streken (T HART & VAN BREE 1998).

Na 2012

In 2013-2015 is de walrus niet in Nederlandse wateren waargenomen.

Bedreigingen en bescherming

Klimaatverandering resulterend in dunner ijs en terugtrekkend pakijis wordt als een potentiële bedreiging voor de soort gezien (DE JONG ET AL. 1997G). In Nederland wordt de walrus niet bedreigd. In Europees verband is de Oost-Atlantische walrus beschermd onder diverse verdragen (Habitatrichtlijn, Bonn-conventie, CITES).

Sophie M.J.M. Brasseur & Peter J.H. Reijnders

SUMMARY

Walrus *Odobenus rosmarus*

The walrus is native to the arctic, where it lives in colonies among the pack ice. Stragglers sporadically reach the Dutch coast. There have been five documented sightings since 1900, the most recent in 1998. Walruses found in our region probably originate from Svalbard/Frans Jozef Land.

▲ Waarnemingen van walrussen in Nederland. Alleen de eerste datum en eerste locatie van waarnemen zijn gegeven. Zie tekst voor aanvullingen. *Observations of walruses in the Netherlands. Only date and location of first observation are given.*